

3253

3K33

4-97

Հ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՍԵՐԻԱ № 19

Պրակտիկական բարձրագույն դպրոցի, միացիկ

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

3K33

Կ-97

ՅԵՐԵՎԱՆ
1924

21 JUN 2005

14 NOV 2001

3K33

4-97

300

1613-05

Պրոֆեսորներ բոլոր յերկրների, միացե՛լ.

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

1003
12403
XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Թարգմ. Ս.ԲԵ.

ԵՇՐԵՂԱՆ
1924

0426-5/11/11

ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ընկերներ, XIII-րդ համագումարի վորոշումները յետ մանրամասն վերլուծության չեմ յենթարկի: Շատ են այդ վորոշումները, մի ամբողջ բրոշյուր են կազմում և հազիվ հնարավոր լինի այժմ նրանց վերլուծությունը, մանավանդ, վոր դրա համար այժմ փոշ յես և փոշ ել գուք ժամանակ ունենք: Ուստի կարծում եմ, վոր զեկուցման մեջ նպատակահարմար ե ինկատի առնել հիմնական կետերն ու պարզաբանել նրանց, վորպեսզի ձեզ համար հեշտանա վորոշումների ուսումնասիրությունը հետո, ձեր տանը:

Այդպես ուրեմն, յեթե XIII-րդ համագումարի վորոշումները մանրամասնորեն ուսումնասիրենք, նրանց մեջ շոշափված զանազան հարցերը կարելի ե վերածել չորս հիմնական հարցերի, վորոնք կարմիր թելով անցնում են բոլոր վորոշումների միջով:

Վորոնք են այդ հարցերը: Առաջին հիմնական հարցը, կամ հարցերի առաջին խումբը վերաբերվում ե մեր Հանրապետության արտաքին գրությունը, միջազգային աշխարհում մեր հանրապետության գրությունն ամրապնդելուն:

Յերկրորդ հիմնական հարցը, կամ հարցերի յերկրորդ խումբը — պետական արդյունաբերությունը գյուղական տնտեսության հետ մերձեցնելուն, պրոլետարիատի և գյուղացիության միությունն են վերաբերվում:

Հարցերի յերկրորդ խումբն ընդկրկում է աշխատավոր մասնային պրոլետարական դիկտատուրայի և սոցիալիզմի վերջին զատարարական և վերազատարարականը:

Վերջապես հարցերի չորրորդ խումբը վերաբերվում է իրեն՝ կուսակցության, նրա ներքին կյանքին, նրա գոյությանն ու զարգացմանը: Զեկուցման վերջում առանձին կետում XIII-րդ համագումարի փորձումների հետ կապված գալառական աշխատավորների անելիքների մասին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ի՞նչ նոր բան տվեց անցած տարին, Սորհրդային Ռուսաստանի միջազգային դրություն իմաստով: Ինչո՞ւն է կայանում այն նորը և հիմնականը միջազգային աշխարհում, վորն անհրաժեշտ է, հին տարուց նոր տարուն անցնելու, հաշվի առնել, և վորը չեր կարող հաշվի չառնել ինքը XIII-րդ համագումարը:

Այդ նորը կայանում է նախ նրանում, վոր անցած տարում մենք առիթ ունեցանք դիտելու Արևմտյան Յեվրոպան բացարձակ ֆաշիստական դարձնելու մի շարք փորձեր, վորոնք հող չունեցան և անհաջողություն մտանվեցին: Յեթե մի կողմ թողնենք Իտալիան, ուր ֆաշիզմը քայքայվում է, այդ դեպքում Յեվրոպայի կենտրոնական յերկրներում՝ Ֆրանսիայում և Անգլիայում, Յեվրոպայի քաղաքականությունը ֆաշիստականացնելու ձգտումները վորոշակի խորտակվեցին, իսկ այդ ձգտման հեղինակները՝ Պուանկարեն ու Կերգոնը, հասարակ լեզվով առած, թոան, շարքերից դուրս շարավեցին: Այդ առաջին նոր բանն է, վոր տվեց մեզ անցած տարին:

Յերկրորդը, վոր մեզ տվեց անցած տարին, — դա Անգլիայի և Ֆրանսիայի ռազմական յեռանդ հայտնաբերող իմպերիալիստների մի շարք փորձերն էին, մեր յերկիրը մեկուսացնելու փորձեր, վորոնք միանգամայն անհաջողու-

թյուն կրեցին: Հազիվ կարիք լինի կասկածելու, վոր Պուանկարեյի բազմաթիվ խաղաղաճանքները, Սորհրդային Միության դեմ և Կերգոնի հայտնի վերջնազիբը մեր յերկիրը մեկուսացնելու նպատակը չունեին: Յեվ ի՞նչ: Սորհրդային Միության մեկուսացման փոխարեն ստացվեց նրա փաստական ճանաչումը: Ավելին. — Սորհրդային միության մեկուսացման փոխարեն ստացվեց մեկուսացընել ցանկացողների մեկուսացումը՝ Պուանկարեյի և Կերգոնի հրաժարական: Մեր յերկրի տեսակարար կշիռն ավելի նշանակալից էր, քան այդ կարող էր թվալ իմպերիալիզմի մի քանի ծեր քաղաքագետների: Այս յերկրորդն է, վոր անցած տարին արտաքին քաղաքականություն մարեց մեզ:

Ինչո՞ւ բացատրել այս ամենը:

Վրոմանք հակված են մեր քաղաքականություն խելացի լինելով բացաղբելու այդ: Յեւ չեմ ժխտում, վոր մեր քաղաքականությունը յեղել է, յեթե վոչ խելացի, համենայն դեպս ուղիղ, վորը հաստատվել է XIII-րդ համագումարի կողմից: Բայց միայն մեր քաղաքականություն խելացի կամ ուղիղ լինելով բացատրել չի կարելի: Խնդիրը վոչ այնքան մեր քաղաքականություն ուղիղ լինելու մեջն է, վորքան այն պայմանի, վորը վերջերս ստեղծվեց Յեվրոպայում և վորը վորոշեց մեր քաղաքականություն հաջողություններ: Անհրաժեշտ է այստեղ հիշատակել յերեք հանգամանք:

Առաջինը. — Իմպերիալիստական պետությունների անգործությունն իրենց զինվորական հաղթանակների արդյունքները կարգավորելու և Յեվրոպայում քիչ թե շատ տանելի խաղաղություն սահմանելու, նրանց անընդունակությունը հետազայում զարգանալու առանց հաղթած յերկրներն ու գաղութները կողոպտելու, թալանածը բաժանելու առանց միմիանց հետ ընդհարումներ ու վեճեր ունենալու: Մրանց հետևանքներով՝ նոր սպառնալիքներ: Այստեղից՝ նոր պատերազմի վախ: Իսկ ժողովրդական

մասսաները պատերազմ չեն ցանկանում, վորովհետև նրանք դեռ չեն մոռացել կապիտալիստների շահի համար իրենց կրած զոհերը: Այստեղից ել առաջանում է ժողովրդական մեծացող դժգոհությունը ռազմատենչ իմպերալիզմի քաղաքականությունից: Այստեղ է իմպերալիզմի ներքին թուլության պատճառը: Ինչո՞ւ քչեցին Պուանկարեյին ու Կերգոնին: Վորովհետև ժողովրդական համբավը նրանց նոր պատերազմների պատճառ է համարում: Վորովհետև նրանք իրենց բաց-ռազմատենչ քաղաքականությամբ մասսայի մեջ դժգոհություն առաջացրին ընդհանրապես իմպերալիզմի դեմ և դրանով իսկ իմպերալիզմի համար վտանգ ստեղծեցին:

Յերկրորդ.— Յերկրի ներսում խորհրդային իշխանություն ամրապնդումը: Կապիտալիստական պետությունները խորհրդային իշխանությունը յերկրի ներսում կործանելու ուղղությունն էին վերցրել: Սաղմոսերգուն ասում է, վոր մանուկների շրթունքներով յերբեմն աստված ճշմարտությունն է ասում: Յեթե արևմտյան իմպերալիզմն աստված համարենք, այդ դեպքում բնական է, վոր նա առանց իր մանկան յուր գնալ չի կարող: Յեվ ահա գտնվեց նրա մանուկը հանձինս Զիխտ-Մլովսկիայի արտաքին գործերի մինիստր Բեշենի, վորի շուրթերով հազարարեց, վոր չպետք է շտապել ճանաչելու Հանրապետությունների Միությունը, խորհրդային իշխանության անհաստատուն լինելու շնորհիվ, վորովհետև խորհրդային իշխանությունը շուտով կփոխարինվի բուրժուական-դեմոկրատական նոր իշխանությամբ, ուստի լավ կլինեք առաջժ «ձեռնպահ» մնալ Խորհրդային Միության հետ «նորմալ հարաբերություններ» սկսելուց: Այդպես եր դեռ վոչ շատ ժամանակ առաջ: Բայց, իմպերալիզմի, իր մանկան շուրթերով ազդարարված «ճշմարտությունը» հազիվ մի զույգ ամիս կյանք ունեցավ, վորովհետև, ինչպես հայտնի է, «ձեռնպահություն» քաղաքականությունը շուտով մի շարք պետությունների կողմից փոխ-

վեց «ճանաչման» քաղաքականություն: Ինչո՞ւ: Վորովհետև ակներևություն դեմ դժվար է վիճել, իսկ ակներևն այն է, վոր խորհրդային իշխանությունը ժայռի նման անսասան է: Նախ և առաջ, քաղքենին, վորքան էլ պարզամիտ լինի քաղաքականություն մեջ, չեր կարող չտեսնել, վոր խորհրդային իշխանությունը վերեւ բուրժուական կառավարությունից թերեւ հաստատուն է, վորովհետև դիկտատուրայի յոթ տարիների ընթացքում բուրժուական կառավարությունները գալիս են ու անցնում, իսկ խորհրդային իշխանությունը մնում է: Յերկրորդ՝ նույն քաղքենին իսկ չեր կարող չնկատել, վոր մեր յերկրի տնտեսությունը զարգանում է թեկուզ հեղ այն պատճառով, վոր մեր արտահանությունը քայլ առ քայլ մեծանում է: Կարժեք կա դեռ ապացուցելու, վոր այդ հանգամանքները խոսում են հոգուտ խորհրդային միության և վոչ հակառակ նրան: Մեզ մեղադրում են այն բանում, վոր մենք Արեւմտյան Յեվրոպայում կապիտալիզմի դեմ պրոպագանդա լենք մղում: Յես պիտի ասեմ, վոր այդպիսի պրոպագանդա մեզ պետք չէ, նրա կարիքը չենք զգում: Խորհրդային իշխանության գոյությունն իսկ, նրա զարգացումը, նրա տնտեսական բարգավաճումը, նրա անտարակույս ամրապնդումը ինքնին շատ լուրջ պրոպագանդա է յեվրոպական բանվորների մեջ, հոգուտ խորհրդային իշխանություն:

Խորհրդային յերկիր յեկած և մեր պրոլետարական կարգ ու կանոնը դիտած ամեն մի բանվոր կարող է տեսնել, թե ի՞նչ է խորհրդային իշխանությունը և բանվոր դասակարգն ինչի՞ է ընդունակ, յեթե իշխանություն զուլիս է կանգնում: Դա իսկական պրոպագանդան է, փաստերի վրա հիմնված պրոպագանդա, վորն ավելի յե ազդում բանվորության վրա, քան խոսքն ու մամուլը: Մեզ մեղադրում են, վոր մենք պրոպագանդա յենք մղում Արեւելքում: Այդ էլ դատարկ բան է: Մենք Արեւելքում պրոպագանդա մղելու կարիքը չենք զգում: Բավական է

յենթակա յերկրի կամ գաղութի վորևէ քաղաքացի գա խորհրդային յերկիր և կտեսնի, ինչպէս սեամորթներն ու սպիտակամորթները, ինչպէս ռուսներն ու վոչ ռուսները, ամեն գյուռի և ագգության մարդիկ լծված մի լծասարքում, միասին առաջ են տանում մեծ յերկրի կառավարելու գործը, վոր սա միակ յերկիրն է, ուր ժողովուրդների յեղբայրութիւնը վոչ թե գատարկ հնչուն է, այլ փաստ: Մենք կարիք հունենք վոչ տպագրական պրոպագանդայի և վոչ բանավոր պրոպագանդայի, քանի վոր այդպիսի պրոպագանդայի գործնական փաստն ունենք, ինչպիսին Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւնների Միութիւնն է:

Յերբորդ. — Խորհրդային իշխանության տեսակարար կշռի մեծութիւնը, կապիտալիստական յերկրների ագգաբնակչության մեջ նրա ժողովրդականութեան աճելը, վորը բացառւում է ամենից առաջ նրանով, վոր մեր յերկիրն ամբողջ աշխարհում միակն է, վորն ընդունակ է վարելու և իրոք վարում է խաղաղության քաղաքականութիւնը, վարում է այն վոչ թե փարիսեցիպար, այլ ազնւորեն, պարզ, վճռական ու հետեողական: Այժմ բոլորն ընդունում են, և թշնամիները, և բարեկամները, վոր մեր յերկիրն իրոք միակն է, վորն իրավամբ ամբողջ աշխարհում խաղաղության քաղաքականութեան պատվար ու դրոշակակիր կարող է կոչվել: Կարիք կա ապացուցելու, վոր այս հանգամանքը չէր կարող հուժեղացնել Յեվրոպայի ժողովրդական մասնայի համակրանքն ու հարգանքը հոգու խորհրդային իշխանութեան: Ուշադրութեան առել էք, վոր Յեվրոպայի մի քանի կառավարիչներ աշխատում են իրենց կարիերան կառուցել Խորհրդային Միութեան հետ ունեցած «բարեկամութեան» վրա, վոր նույնիսկ նրանցից այնպիսիներն, ինչպէս Մուսսոլինին, հեռու չեն այդ «բարեկամութեամբ» յերբեմն «փաստակ» ունենալ: Սա ուղղակի ցույց է տալիս, վոր խորհրդային իշխանութիւնը կապիտալիստական պետութիւնների լայն մասսաների

մեջ իրոք մեծ ժողովրդականութիւն ունի: Բայց խորհրդային իշխանութիւնն իր ժողովրդականութեամբ վոչ մի բանի այնքան պարտական չէ, վորքան խաղաղութեան քաղաքականութեան, վորը կապիտալիստական շրջափակումի գծվարին պայմաններում տարել է ազնւորեն ու արիութեամբ:

Այսպէս են, ընդհանուր առմամբ, անցած տարվա ընթացքում մեր արտաքին քաղաքականութեան հաջողութիւնները վորոշող պայմանները:

XIII-րդ համագումարն իր վորոշումով համաձայնութիւն տվեց կի-ի արտաքին հարաբերութիւնների քաղաքականութեան: Ի՞նչ է նշանակում այդ: Այդ նշանակում է, վոր համագումարը պարտադրեց կուսակցութեանը այսուհետեւ յեվս վարելու խաղաղութեան քաղաքականութիւնը, նոր պատերազմի դեմ վճռական պայքար մղելու քաղաքականութիւնը, նոր սպառազինման, նոր ընդհարումների բոլոր և ամեն տեսակ կողմնակիցների կամ հրահրողների անխնա մերկացման քաղաքականութիւնը:

ՄԵՐՁԵՑՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ի՞նչ է մերձեցումը: Մերձեցումը քաղաքի և գյուղի, մեր արդյունաբերութեան և գյուղական տնտեսութեան, ֆաբրիկատների և մեր արդյունաբերութեան արտադրութեան ու գյուղական պարենի և հում նյութերի մշտական կապը, մշտական փոխանակութիւնն է: Գյուղական տնտեսութիւնը չի կարող ապրել, չի կարող գոյութիւն ունենալ առանց քաղաքային շուկա հանելու իր պարենը և հում նյութը, դրա փոխարեն քաղաքից ստանալով իրեն պետք ֆաբրիկատն ու աշխատանքի գործիքները: Նմանապէս պետական արդյունաբերութիւնը չի կարող զարգանալ, յեթե գյուղական շուկա չհանի իր ֆաբրիկատներն ու արտադրութիւնը, և յեթե գյուղից պարենով ու հում

նյութով չմատակարարվի: Նշանակում է մեր սոցիալիստական արդունաբերության գոյության աղբյուրը ներքին շուկան և ե, ամենից առաջ, գյուղական շուկան, գյուղական տնտեսությունը: Այդ պատճառով մերձեցման հարցը մեր արդյունաբերության գոյության հարցն է, իրեն՝ պրոլետարիատի գոյության հարցը, մեր Հանրապետության կենսաց և մահու հարցը, մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակելու հարցն է:

Իրականացնել այդ մերձեցումը, արդյունաբերության նյութերի՝ գյուղական տնտեսության նյութերի հետ ուղղակի փոխանակության միջոցով գյուղի և քաղաքի, արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության մեջ մրջտական կապ հաստատել, մեզ չհաջողվեց: Չհաջողվեց, փորովհետեւ մեր արդյունաբերությունը քիչ է զարգացած, մեծ ճյուղավորումներով մատակարարող ապարատներ մեր փոջ յերկրում չունեյինք, իսկ գյուղական տնտեսությունն ամբողջությամբ, պատերազից հետո քայքայման էր յենթարկվել: Այդ պատճառով մենք ստիպված էյինք ընդունել, այսպես կոչված, նոր տնտեսական քաղաքականություն, այսինք՝ ստիպված էյինք հայտարարել ազատ առևտուր, ապրանքների ազատ շրջանառություն, թույլատրել մասնավոր կապիտալիզմը, մոբիլիզացիայի յենթարկել գյուղացի և մանր տնտեսություն ունեցող միլիոնավոր մարդկանց միլիոնավոր ջանքերը, փրպեսզի յերկրում առևտրի հոսանք ստեղծենք, զարգացնենք առևտուրը և հետո, առևտրի սապարեզում տիրելով հաստատուն դիրքերի, առևտրի միջոցով մերձեցում հաստատել արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության մեջ: Դա մերձեցում հաստատելու կողմնակի ճանապարհն է, ինչպես ասում է Լենինը, փոջ ուղիդ, փոջ գյուղական տնտեսության նյութերի ուղղակի փոխանակությամբ արդյունաբերության նյութերի հետ, այլ առևտրի միջոցով:

Խնդիրը նրանումն է ոգտագործելով միլ-

լիոնավոր մանր տնտեսություն ունեցողների ջանքերը, տիրապետվի առևտրին, գյուղի և քաղաքի մատակարարման թեկերն առնվի պետության և կոոպերացիայի ձեռքը և այդպիսով արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության մեջ անքակտելի կապ, անքակտելի մերձեցում հաստատվի:

Ձի կարելի ասել, փոր այդ խնդիրը մեզ համար անիրագործելի յե: Ձի կարելի, փորովհետեւ իշխանության գլուխ կանգնած պրոլետարիատն ունի, այսպես ասած, բոլոր հիմնական միջոցներն այդ մերձեցումը կողմնակի ձեփով, առևտրի միջոցով իրականացնելու: Նա՝ պրոլետարիատն իշխանություն ունի: Յերկրորդ՝ նա ունի արդյունաբերություն: Յերրորդ՝ նա ունի փարի, իսկ փարկը պետության ձեռքում ամենամեծ ումն է: Չորրորդ՝ նա ունի իր առևտրական ապարատը. փատ թե լավ, բայց և այնպես այնպիսին, փորը զարգանում և ամրապնդվում է: Վերջապես նա ունի փորոշ ապրանքային ֆոնդեր, փորոնք կարելի յե ժամանակ առ ժամանակ շուկա հանել, սանձահարելու և չեղոքացնելու շուկայի քմահաճույքները, արժեքների փրա ազդելու և այլն: Այս բոլոր միջոցներն ունի բանվորական կառավարությունն, ուստի չի կարելի ասել, փոր առևտրի միջոցով մերձեցումն իրականացնելը մեզ համար ուժից վեր խնդիր է:

Այսպես և գյուղի և քաղաքի մերձեցման կազմակերպման գործի գրությունը՝ մերձեցման կարելիությունը:

Յեվ այսպես, անցած տարին ինչ նոր և կարեոր բան տվեց գյուղի և քաղաքի մեջ մերձեցում հաստատելու տեսակետով:

Ինչ նոր նյութերի հետ գործ ունեիր XIII-րդ համագումարը, մերձեցման խնդիրները լուծելիս:

Այդ ասպարեզում մի տարվա նորությունն այն էր, փոր անցյալ տարում, մեր գործնական աշխատանքի ընթացքում, մենք առաջին անգամ բաղլավեցինք մի մեծ պայքարի՝ մեր ժողովրդական տնտեսության ներսում սոցիա-

լիստական և մասնավոր-կապիտալիստական ելեմենտներին մեջ մեծ մասշտաբով տեղի ունեցող պայքարի, և բազմ-վելով, առաջին անգամ գործնական հողի վրա գրեցինք մերձեցման խնդիրն իր վողջ թանձրությամբ: Մերձեցման և առևտրի հարցերն այլևս մեր առաջ կանգնած էյին վոչ վորպես թեորետիկ հարցեր, այլ վորպես անմիջական լուծում պահանջող, անմիջական պրակտիկայի խնստ կենսական հարցեր:

Յեթե հիշում եք, Լենինը դեռ XI-րդ համագումարում ասել է, վոր պետական և կոոպերացիայի ուժերով շուկայի գրավումը, առևտրի հիմնական շղերի գրավումը կնխանա վոչ թե խաղաղ աշխատանքի կարգով, այլ՝ սոցիալիստական տարրերի և մասնավոր-կապիտալիստական տարրերի մեջ տեղի ունեցող պայքարի կարգով, վոր այդ տշխատանքը կնխանա մեր ժողովրդական անանսու-թյան այդ հակադիր տարրերի հուսահատ մրցության կարգով: Յեվ ահա, այդ պայքարը բորբոքվել է: Նա բացվել և գլխավորապես յերկու ուղղությամբ. — գյուղի և քաղաքի մեջ յեղած առևտրի դժով և վարկատվության դժով՝ գլխավորապես գյուղում:

Ի՞նչ արդյունք է տվել այդ պայքարը:

Առաջինը: Պարզվեց, վոր մասնավոր կապիտալը բուն եր գրել վոչ այն ձեռնարկություններում, ուր ոխկն ա-վելի շատ է ու կապիտալը դանդաղ շրջանառություն ունի, այլ առևտրի մեջ, այն առևտրի, վորը ինչպես ա-սում և Լենինը, մեր անցողիկ ժամանակի գործողություն-ների շղաթայի հիմնական ողկան է կադմում: Յեվ բուն դնելով առևտրի մեջ, մասնավոր կապիտալն ամբացել էր այնպեղ այնքան, վոր նրա ձեռքումն էր գտնվում յերկրի մանրածախս առևտրի 80 տոկոսը և հակածախս-մանրա-ծախսի՝ 50 տոկոսը: Այդ բացադրվում է մեր առևտրա-կան և կոոպերատիվ ապարդատների նոր և դեռ չկանոնավորված լինելով, մեր սինդիկատների սխալ քա-ղաքականությամբ՝ ի չարը գործադրելով իրենց մենա-

շնորհային դրությունը և ապրանքների գներն ուռցնելով, մեր ներքին Առևտրի կոմիտարիատի թուլությամբ, վորը պարտավոր է առևտուրը կանոնավորել պետական հայե-ցակետով, վերջապես մեր այն ժամանակի խորհրդային դրամանշային վալյուտայի անկայունությամբ, վորը գըլ-խավորապես ծանրանում էր գյուղացու վրա և գրանով պակասեցնում նրա գնողական ընդունակությունը:

Յերկրորդ: Պարզվեց, վոր գյուղերում վարկերը գրա-նրվում են գլխավորապես կուլակների և վաշխառուների ձեռքում, վոր չքավոր գյուղացիությունը, գուրկ լինելով ինվենտարից, ստիպված է ստրկանալ վաշխառուին, ստիպ-ված է անասոված տոկոսներ վճարել ու լուծթյամբ կրել վաշխառուի տիրակալությունը: Այդ բացադրվում է նրա-նով, վոր մենք դեռ չունենք գյուղատնտեսության վար-կի ամենալայն ցանց, վորը կարողանա գյուղացուն ամենա-աժան վարկ մատակարարել և հետին շարք քշել վաշխա-ռուին, վոր այստեղ դեռ պայքարի դաշտն ամբողջապես վաշխառուի ձեռքումն է:

Այսպիսով, մի կողմից պետության և մյուս կողմից գյուղացիության մեջ ցցվել են վաճառականն ու վաշխա-ռուն, վորի շնորհիվ սոցիալիստական արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության մերձեցումը դարձավ դժվա-րին ու չկանոնավորված: Սպառման ամառվա ճգնաժամն անցյալ տարում, այդ դժվարության և անկարգավորման արտահայտությունն էր:

Կուսակցությունն այն ժամանակ իսկ, համագումարից դեռ առաջ, միջոցներ ձեռք առավ, սպառման ճգնա-ժամը վերացնելու և գյուղատնտեսական վարկի հիմք դը-նելու: Գործադրության մեջ դրվեց նոր, կայուն վալյու-տա, վորը գործը բարվոքեց: Շուկա հանվեցին ապրանք-ների մեծ քանակություն, դները զցելու նպատակով, վորը նույնպես նպատավոր ազդեցություն ունեցավ: Ներ-քառժողկոմատը վերակազմվեց մասնավոր կապիտալի դեմ հաջող պայքար մղելն ապահովող հիմունքներով: Խնդիր

հարուցվեց առևտրական և կոոպերատիվ ձեռնարկություններ շաքարաշաքարի վերամշակման մեքենայական տեսակետի հիման վրա: Սպառման ձգնաժամը վերջը չափով վերացավ:

Սակայն կուսակցությունը չէր կարող բավականանալ այս միջոցներով: XIII-րդ համագումարի խնդիրը նրանում էր կայանում, վոր մեքենայական հարցը կրկին հարուցի իր վողջ մեծությամբ և սպառման ձգնաժամի վերացման նոր պայմաններում, այդ հարցի լուծման հիմնական գծերն ընդգծի:

Ինչ տվեց XIII-րդ համագումարն այդ ասպարեզում:

Առաջինը: Համագումարը լողունգ բաց թողեց արդյունաբերության, նախ և առաջ թեթև, նույն հաշվում և մետաղի՝ հետագա ընդարձակման, վորովհետև պարզ է, վոր ֆաբրիկատների և արտադրության այն պաշարով, վորն ունենք մենք, գյուղացուն պետք ապրանքների ծախվել չենք հանգցնի: Յես դեռ չեմ խոսում անգործության շատանալու մասին, վորը համառորեն արդյունաբերության ընդարձակում է պահանջում: Այդ իսկ պատճառով արդյունաբերության հետագա զարգացման հարցը կենաց և մահու հարց է (տես համագումարի վորոշումը Կենտ. կոմի հաշվետվության առթիվ):

Յերկրորդ: Համագումարը լողունգ բաց թողեց գյուղական տնտեսության հետագա ընդարձակման մասին, լողունգ՝ ոգնելու գյուղական տնտեսությանը ցանքսի հետագա ընդարձակման համար: Այդ նույնպես անհրաժեշտ է մեքենայական համար, վորովհետև պարզ է, վոր գյուղացիությունը շահագրգռված է բավարարելու վոչ միայն մեր արդյունաբերության կարիքները՝ ի հարկե ֆաբրիկատների փոխանակությամբ, այլև արտաքին շուկան՝ անշուշտ մեքենաների փոխանակությամբ: Այստեղից էլ առաջ և դալիս գյուղական տնտեսության հետագա ընդարձակման պահանջը, վորպես կուսակցական քաղաքականության հերթական խնդիր (գես «աշխատանքը գյուղում» վորոշումը):

Յերկրորդ: Համագումարը հաստատեց Ներքին Առևտրի

Ժողկոմատի հիմնելը և մեր բոլոր առևտրական ու կոոպերատիվ հիմնարկների առաջ հիմնական խնդիր դրեց պաշարելու մասնավոր կապիտալի դեմ, տերապետելու շուկան, հեռացնելու առևտրից մասնավոր կապիտալը տնտեսական բնույթ կրող միջոցներով իջեցնելով ապրանքների արժեքն ու բարձրացնելով նրանց վորակը, ապրանքները շուկայից շուկա շարժելով, արտոնյալ վարկերից ոգտվելով և այլն (տես «Ներքին առևտրի և կոոպերացիայի մասին» վորոշումը):

Չորրորդ: Համագումարը քննության առավ և լուծեց գյուղատնտեսական վարկի կարեւորագույն հարցը: Խոսքը վոչ միայն կենտրոնական գյուղատնտեսական բանկին կամ նույն իսկ գյուղատնտեսական վարկի նահանգական կոմիտեներին է վերաբերում: Խոսքը գլխավորապես վերաբերում է զավառներում և շրջաններում վարկային կոոպերացիաների ընդարձակ ցանց կազմակերպելուն, խոսքը վերաբերում է վարկը գեմոկրատացնելուն, գյուղատնտեսական վարկը գյուղացուն մատչելի դարձնելուն, վաշխավորի ճորտացնող վարկը պետական աժան վարկով փոխարինելուն և գյուղից վաշխառուն դուրս շարժելուն: Դա մեր վողջ տնտեսության կարեւոր հարցերից է, առանց վորի լուծման, անհնարին է պրոլետարիատի և գյուղացիության քիչ թե շատ հաստատուն մեքենայում: Ահա ինչու XIII-րդ համագումարն այդ հարցն հատուկ ուշադրության առավ (տես «աշխատանքը գյուղում» վորոշումը): Կենտրոնական կոմիտեն կարողացավ 40 միլոն բաց թողնել տալ վորպես գյուղատնտեսական բանկի հիմնադրամ այն հաշվով, վոր պետական բանկի հետ վորոշ պայմանների մեջ մտնելով, այդ գումարը հասրցվի 80 միլյոնի: Կարծում եմ, վոր ուժերի վորոշ լարման դեպքում այդ գումարը կարելի էր հասցնել 100 միլյոնի: Ի հարկե, այդ այնքան էլ շատ չէ այնպիսի հոկայի համար, ինչպիսին մեր Միությունն է, սակայն դա էլ մի բան է, վորպեսզի թեթևացվի գյուղացու տնտեսության բարեկաման և

վաշխառուի թաթերից ազատագրվելու ջանքը: Վերևում յես խոսեցի վարկային կոոպերացիայի լայն ցանցի նշանակու-
թյան մասին աղբառ գյուղացիության և գյուղացիության
ու բանվորական պետության մերձեցման տեսակետից:
Սակայն վարկային կոոպերացիան ոգնելու է վոչ միայն
գյուղացիության: Հայտնի պայմանների դեպքում նա ոգ-
նության խոշոր աղբյուր կարող է ծառայել վոչ միայն
գյուղացիությանը պետության կողմից, այլ և պետու-
թյանը՝ գյուղացիության կողմից: Իրոք, յեթե մեզանում
տեղերում՝ գավառներում և շրջաններում գյուղատնտեսա-
կան վարկի լայն ցանցը զարգանա, և համապատասխան
հիմնարկները գյուղացիական մասնաձևի համակրությունը
վայելին, այդ դեպքում գյուղացիությունը վոչ միայն կվեր-
ցնի պետությունից, այսինքն այդ հիմնարկները միայն
ակտիվ շրջանառություն կունենան, այլ և գյուղացին ին-
քը կհանձնե նրանց, այսինքն՝ նրանք կունենան նաև պա-
սիվ շրջանառություն: Դժվար չե պատկերացնել, վոր այդ
վարկային հիմնարկների գործերի նպատակովը ընթացքի
դեպքում, այս վերջինները կդառնան պետությանն ուսան-
դակող այնպիսի նշանավոր աղբյուր բազմամիլյոն գյուղա-
ցիության կողմից, վորի հետ չի կարող հավասարվել վոչ
մի արտաքին փոխառություն:

Հինգերորդ: Համագումարը կրկին հայտարարեց ար-
տաքին առևտրի մենաշնորհի հաստատուն լինելը: Կարծում
եմ կարիք չկա բացառելու այդ հիմնարկի նշանակու-
թյունն ինչպես արդյունաբերության և գյուղական տնտե-
սության, նույնպես և նրանց մեջ լինելիք մերձեցման հա-
մար: Արտաքին առևտրի մենաշնորհի կարգինալ նշանա-
կությունը նոր ապացույցների կարիք չի զգում (տես
վորոշումը Կ. Կ-ի ղեկուցման առթիվ):

Վեցերորդ: Համագումարը հաստատեց ընդհանրապես
արտահանության և մասնավորապես հացի արտահանու-
թյան ուժեղացման անհրաժեշտությունը: Կարծում եմ,
վոր այս վորոշումը յեվս մեկնաբանության կարիք չի
զգում (տես վորոշումը Կ. Կ-ի ղեկուցման առթիվ):

Յեոթներորդ: Համագումարը վորոշեց ամեն տեսակ
միջոցներ ձեռք առնել, վորպեզի դրամական բեֆորմը,
վորը թեթևացրեց ապրանքաշրջանառությունը և արդունա-
բերության ու գյուղական տնտեսության մեջ ուղակի կապ
հաստատելու գործը, տարվի մինչև վերջ, և վոր՝ դրա
համար անհրաժեշտ բոլոր պայմաններն իրագործվեն ինչ-
պես կենտրոնի, նույնպես և տեղերի ուժերով (տես վո-
րոշումը ըստ Կ. Կ-ի ղեկուցման):

Այսպես են XIII-րդ համագումարի լողունգները,
մերձեցման մասին այն հաշվով, վոր տիրվի առևտրին,
մեր արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության
մեջ մերձեցման սովոր կապ հաստատվի և այդպիսով նա-
խապատարատվի ժողովրդական տնտեսության սոցիալի-
տական հաղթանակը մասնավոր-կապիտալիստական ապր-
քերի վրա:

1003
12403

ԱՄԵՐԱՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՍՍԱՅԻ ԴԱՍՏԻՐԱԿԱՆ
ԴԱՍՏԻՐԱԿԱՆ ՀԱՐՅԵՐԸ

Պրոլետարիատի զիկատատուրայի ժամանակշրջանում
կուսակցության կենսական խնդիրներից մեկն այն է, վոր
զարկ տա պրոլետարական զիկատատուրայի վողով հին
սերնդի վերագաստիարակության և նոր սերնդի գաստիա-
րակության աշխատանքներին: Հին հասարակությունից
ժառանգած սովորույթները, տրագիցիաներն ու նախա-
պաշարումները սոցիալիզմի վոխերիմ թշնամիներն են:
Այդ տրագիցիաներն ու սովորույթներն իրենց ձեռքերում
են պահում միլյոնավոր աշխատավորական մասսաները, նրանք
յերբեմն մտրակում են պրոլետարական վողջ խավեր, յեր-
բեմն պրոլետարական զիկատատուրայի գոյությանն իսկ
մեծ վտանգ են սպառնում: Ուստի այդ տրագիցիաների
և սովորությունների դեմ պայքարելը, մեր աշխատանքի
բոլոր ասպարեզներից նրանց անպայման չեզոքացումը,
վերջապես նոր սերունդը պրոլետարական սոցիալիզմի վողով

դատարեւելի մեար կուսակցութեան այն հերթական խնդիրներէն, առանց վորոնց իրականացման, անհնարին և սոցիալիզմի հաղթանակը: Պետական բարեկարգում, աշխատանք գյուղում, աշխատանք աշխատավոր կանանց մեջ, աշխատանք յերիտասարդութեան մեջ — սրանք են այդ խնդիրները իրականացման համար կուսակցութեան գործունեութեան հիմնական շրջանները:

այ Պայքար պետապարտի բորվորման նմար: Համագումարը քիչ ժամանակ տրամադրեց պետապարտին: ԿՎԿ-ի գեկուցումը պետապարտի պակասութեանները դեմ պայքարելու մասին հաստատուեց առանց վիճաբանութեաններ: «Վերահսկիչ հանձնաժողովներ» մասին վորոշումը յեկմ ընդունվեց առանց վիճաբանութեաններ: Դրա պատճառն, իմ կարծիքով, ժամանակի սղութեանը և համագումարի առաջ շատ խնդիրներ դրված լինելն էր: Սակայն անպայման սխալ կլինէր դրանից յեզրակացնել, վոր պետապարտի հարցը կուսակցութեանը կարեւոր չի համարում: Ընդհակառակը, պետապարտի հարցը մեր վոյշ շինարարութեան մեջ ամենակենսականներէն մեկն է: Աշխատում են արդոյք պատապարտը ազնվարտ, թե՛ կաշառակեր և, ծախքերի մեջ տնտեսում են, թե՛ վատնում են ժողովրդական կարողութեանը, իր աշխատանքի ընթացքում կեղծում են, թե՛ ծառայում են պետութեանը հավատով և ճշմարտութեամբ, աշխատավորների համար ծանր բեռ, թե՛ աշխատավորութեանն ողնական կազմակերպութեան և, պրոլետարական որինականութեան գաղափարի ամրապնդող, թե՛ մոլորեցնում են ազգաբնակչութեան գիտակցութեանը՝ այդ գաղափարները ժխտելու վորով, արդոյք մղում են առաջ, դեպի կոմունիստական անպետական հասարակութեան, թե՛ ձգում են հետ, դեպի սովորական բուրժուական պետութեան փթած բյուրոկրատիզմը, — սրանք մի շարք հարցեր են, վորոնց ճշգրիտ լուծումը չեն կարող վճռական նշանակութեան չունենալ կուսակցութեան և սոցիալիզմի համար: Վոր մեր պետապարտը

մեծ պակասութեաններ ունի, վոր նա ծանրաշարժ և ութանգ արժե, վոր նա $\frac{9}{10}$ մասով բյուրոկրատիկ և, վոր պետապարտի բյուրոկրատիզմը ճնշում են կուսակցութեանն ու նրա կազմակերպութեաններին, դժվարացնելով պետապարտի բարվորման պայքարը, — հազիվ դրանում կասկածելու կարիք լինի:

Այնինչ պարզ է, յեթե մեր պետապարտն ազատվի իր, թեկուզ մի քանի հիմնական պակասութեաններէն, նա պրոլետարիատի ձեռքում ազգաբնակչութեան լայն շերտերը պրոլետարիատի գիտատուրայի և սոցիալիզմի վորով դատարարակելու և վերագատարակելու գործում լավագույն միջոցներէն մեկը կլինէր:

Ահա ինչո՞ւ Լենինը հատուկ ուշադրութեան էր դարձնում պետապարտի բարվորման վրա:

Ահա ինչո՞ւ կուսակցութեանը ստեղծեց բանվորներից և գյուղացիներից կազմված հատուկ որգաններ (վերակազմված ԲԳՏ և ընդարձակված ԿՎԿ), մեր պետապարտի պակասութեանների դեմ կռվելու համար:

Խնդիրը նրանում է, վոր ոժանդակվի ԲԳՏ և ԿՎԿ իրենց դժվարին աշխատանքում բարվորելու, պարզացնելու, աժանացնելու և բարոյապես առողջացնելու պետապարտը վերից վար (տես «վերահսկիչ հանձնաժողովներ» աշխատանքի մասին» վորոշումը):

բ) Աշխատանքը գյուղում: Այս հարցը մեր կուսակցական պրակտիկայում ամենաբարդ և դժվարին հարցերից մեկն է: Գյուղում աշխատանք վարելու հիմնական գծերի մասին Համագումարը սրանչեւի վորոշում հանեց: Բավական և այդ վորոշումը համեմատվի V III համագումարի վորոշման հետ և պարզ կլինի, թե վորքան առաջ է անցել կուսակցութեանն այդ ասպարեզում: Բայց սխալ կլինէր կարծել, վոր X III-րդ համագումարն այս տարի հարցն իր ամբողջութեամբ սպառել է, կամ կարող էր սպառել: Այնպիսի հարցերն, ինչպիսիք են կոլլեկտիվ տնտեսութեանների ձևերը, խորհրդային տնտեսութեանների

վերանորոգութիւնը, հողաշինարարական աշխատանքի կանոնաւորումը կենտրոնում և շրջաններում, գյուղատնտեսական կոտայերացիայի հետ կապված աշխատանքի կազմակերպման նոր ձևերը, մեր Միութեան շրջանների առանձնահատկութիւնների ընդգրկումը և իր աշխատանքի ընթացքում այդ առանձնահատկութիւններն հաշվի առնելը, — այս բոլոր հարցերը, հասկանալի պատճառներով, չեղին կարող ամբողջական փորձում ստանալ համագումարում: Համագումարի փորձումը կարեւոր և այն տեսակետից, վոր նա աշխատանքի հիմնական զծերն ի նկատի առնելով, հեշտացնում և հարցերի հետագա մշակութիւնը: Դուք անշուշտ զիտեք, վոր ԿԿ-ումի պլենումը գյուղում աշխատանքները վարելու այդ հարցերի մշակման համար հատուկ հանձնաժողով և ստեղծել:

Վորոշման կենտրոնը կազմում և գյուղական մասսաները կոտայերացիայի մեջ առնելու լոգունը: Կոտայերացիան տարվելու և յերեք գծով, — սպառողական, գյուղատնտեսական և վարկային: Սա գյուղացիութեան, նրա ազգատ և միջնեկ խավի մեջ կոլլեկտիվիզմի զարգացումը և մեթոդները հաստատելու ուղիղ միջոցներից մեկն և (տես համագումարի փորձումը «աշխատանքը գյուղում»):

դ) Աշխատանքի աշխատավոր կանանց մեջ: Յեւ գեւ համագումարում արած իմ գեկուցման մեջ ասացի, վոր մեր աշխատանքի այդ ստպարեզը մեկ մոտ անսեղանք և, վոր այդ աշխատանքը կուսակցութեան համար շափագանց կարեւոր և, իսկ մի բանի դեպքերում՝ նոր սերունդը սոցիալիզմի փոքով դաստիարակելու գործում, վճռական նշանակութիւն ունեցող: Կրկնել այն, ինչ վոր ասված և համագումարում, իհարկե, չարմե: Յեւ միայն կուգեյի ուշադրութիւն հրավիրել այն բանի վրա, վոր համագումարը, զժբախտաբար հնարավորութիւն չունենալով առանձնապէս բննելու աշխատավոր կանանց մեջ աշխատանքներ վարելու հարցը, այնուամենայնիվ հատուկ փորձում հանեց, վոր «համագումարը փոք լուսակցութեան հատուկ

ուշադրութիւնն և հրավերում բանվոր և գյուղացի կանանց մեջ աշխատանքների ուժեղացման վրա և նրանց կուսակցական ու խորհրդային բնարական սրգաններում առաջ քաշելուն (տես փորձումը ըստ ԿԿ-ի գեկուցման): Յեւ կարծում եմ, վոր հետեյալ համագումարում պիտի այդ հարցով հատկապէս զբաղվել: Համագումարի փորձման համաձայն, ԿԿ-ի պլենումը, համագումարի փակումից անմիջապէս հետո, փորձեց հանձնարարել կազմակերպչական բյուրոյին հատուկ միջոցներ ընձեռել, վորպզի աշխատանքն աշխատավոր կանանց մեջ հարկավոր բարձրութեան հասնի:

դ) Աշխատանքը յերիտասարդութեան մեջ: Յերիտասարդութեան մեջ աշխատանքներ վարելուն համագումարն առանձնակի ուշադրութիւն զարձրեց: Այս հարցի առթիվ համագումարի հանած փորձումն, իմ կարծիքով, համագումարի բոլոր փորձումներից ամենամշակվածը և ամենից սպառվածն և: Այդ իսկ պատճառով կուսակցութեան և յերիտասարդութեան համար նա մեծ արժեք ունի:

Յերիտասարդութեան նշանակութիւնը, — յես խոսում եմ բանվոր-գյուղացիական յերիտասարդութեան մասին, — կայանում և նրանում, վոր նա ապագան կառուցելու ամենաբարեբար հողն և, վոր նա իր մեջ կրում և մեր յերկրի ապագան: Յեթե մեր աշխատանքը պետապաքատում, գյուղացիների, աշխատավոր կանանց մեջ խոշորագույն նշանակութիւն ունի հին սովորութիւնները և տրադիցիաքերը հաղթահարելու, աշխատավոր մասսայի հին սերնդի վերադաստիարակման գործում, ապա այդ տրադիցիաներից և սովորութիւններից քիչ թե շատ ազատ յերիտասարդութեան մեջ այդ աշխատանքը՝ աշխատավորների նոր կադրերը պրոլետարական գիկատաւրայի և սոցիալիզմի փոքով դաստիարակելու գործում, անգնահատելի նշանակութիւն ունի, վորովհետեւ այստեղ հողը, — այդ ինքնին հասկանալի և, — ամենանպաստավորն և:

Այստեղից առաջանում և Յերիտասարդական Միու-

թյան կարևորագույն նշանակությունը և նրա ճյուղավորումը պիտեներների մեջ:

Յերիտասարդական Միությունը բանվոր և գյուղացի յերիտասարդության ազատ կազմակերպությունն է: Նրա կենտրոնը, նրա կորիզը բանվոր յերիտասարդությունն է: Նրա հենարանը՝ գյուղական յերիտասարդությունը: Բանվոր և գյուղացի յերիտասարդության միություն, — ահա յերիտասարդական կազմակերպության հիմունքը: Պրոլետարական կորիզի շուրջը համախմբել գյուղական յերիտասարդության մեջ յեղած բոլոր ազնիվ և հեղափոխական տարրերին, իր անդամներին վարժեցնել անտեսական և կուլտուրական, գինվորական և վարչական աշխատանքներին բոլոր ասպարեզներում, պատրաստել նրանց յից մեր յերկրի համար հերոսներ ու կռուցողներ, աշխատավորներ ու ղեկավարներ, — սրանք են Յերիտասարդական Միության անելիքները (տես «աշխատանքը յերիտասարդության մեջ» վորոշումը):

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այստեղ կա չորս հարց. — ուղղորդիլ, Լենինյան կոչ, կուսակցական ղեկավարության գեմակրատացում, թեորյան ընդհանրապես և լենինիզմի պրոպագանդան մասնավորապես:

ա) Ուղղորդիլայի մասին: Այժմ, յերբ ուղղորդիլայի հարցը համագումարի կողմից արգեն լուծվել է, և գործն ուրեմն լիկվիդացիայի յենթարկվել, կարելի յե հարց տալ, — ի՞նչ է ներկայացնում իրենից ուղղորդիլայի և իսկապես ինչի՞ մասին եր պայքար մղում գիսկուսիայի շրջանում: Յեա կարծում եմ, ընկերներ, վոր պայքար եր մղվում կուսակցության կյանքի և մահվան համար: Ուղղորդիլայի գուցե ինքն ել չեր գիտակցում այդ: Սակայն հարցը զրանում չէ: Հարցը նրանում չէ, թե ի՞նչ նպա-

տակներ ե գնում իրեն այս կամ այն ընկերը, կամ այս կամ այն ուղղորդիլային խմբակը: Հարցն այն որեկտիվ հետեանքների մեջն է, վորն անխուսափելիորեն բղխում ե ավյալ խմբակի գործունեյությունից: Ի՞նչ է նշանակում կոլիվ հայտարարել կուսակցական ապագաբախն: Այդ նշանակում ե խորտակել կուսակցությունը: Ի՞նչ է նշանակում յերիտասարդությունը կազրերի գեմ հանել: Նշանակում ե քայքայել կուսակցությունը: Ի՞նչ է նշանակում պայքարել խմբավորումների ազատության համար: Նշանակում ե մաս-մաս անել կուսակցությունը, նրա միաձույլությունը: Ի՞նչ է նշանակում կուսակցության կազրերը գահազրկելը՝ վերածնման գաղաղկախոսությունը: Այդ նշանակում ե աշխատել շրջել կուսակցությունը, կոտրել նրա մեջքը: Այո, ընկերներ, խոսքը կուսակցության կյանքին ու մահին եր վերաբերվում: Դրանով ե իսկապես բացաղրվում այն կրքոտությունը, վորով տարվում եր մեզ մոտ գիսկուսիան: Դրանով իսկ պիտի բացաղրել մեր կուսակցության մեջ այն աննախընթաց փաստը, վոր համագումարը միաձույլ գաղաղարտեց ուղղորդիլայի պատճուրման: Լուրջ վտանգը միաձույլ յերկաթի ողակով միացրեց կուսակցությունը:

Ուղղորդիլայի մասին մի հետաքրքիր պատմական տեղեկություն: Սկսած թեկուզ մեր կուսակցության V-րդ համագումարից: Դա առաջին համագումարն եր խորհրդային իշխանության հրապարակ գալուց հետո (1918 թվի սկզբին): Այնտեղ ել ուղղորդիլայ ունեյինք գլխավորությամբ XI-րդ համագումարի ուղղորդիլայի ղեկավար ընկերների: Խնդիրը վերաբերվում եր պատերազմին ու խաղաղությանը, Բրեստի գաշնաղրին: Այն ժամանակ ուղղորդիլայի կողմն Եյին համագումարի անդամների մի քարորդը: Դա, համենայն դեպս, փոքր թիվ չէ: Իզուր չեյին այն ժամանակ ճեղքվածքի մասին խոսում: Յերկու տարի հետո, X-րդ համագումարում պրոֆմիությունների հարցի առթիվ կրկին բորբոքվեց կուսակցության մեջ պայ-

քար, նույն բնկերներն զլիսավորությամբ: Այն ժամանակ
ոպպոզիցիան ընդգրկում էր համագումարի մեկ ութերորդա-
կան մասը: Յերկու տարի հետո, XIII-րդ համագումարում,
վորը նորերս վերջացրեց իր աշխատանքները, բոր-
բոքվեց նոր պայքար: Այստեղ էլ ոպպոզիցիա կար, սա-
կայն համագումարում նա վոչ մի ձայն չունեցավ: Այս
արդեն, ինչպես տեսնում եք, շատ վատ և ոպպոզիցիայի
համար: Յեւ այդպես, ոպպոզիցիան յերեք անգամ փոր-
ձեր արեց կուսակցության հիմնական կադրերի դեմ պայ-
քար մղելու: Առաջին անգամ VII-րդ, յերկրորդ անգամ
X-րդ և յերրորդ անգամ XIII-րդ համագումարում և ամեն
անգամ հաղթահարվելով, կորցնում էր կողմնակիցներին,
քայլ առ քայլ քշացնելով իր բանակի թիվը: Ինչ էն ցույց
տալիս այդ բոլոր փաստերը: Նախ այն, վոր վեր-
ջին վեցամյակում մեր կուսակցության պատմությունը
մեր կուսակցության հիմնական կադրերի մեծամասնու-
թյան ատիճանաբար զարգացող միաձուլման պատմու-
թյունն է: Յերկրորդ՝ վոր ոպպոզիցիայի կողմնակից տար-
րերը մեկը մյուսի հետեից կտրվում էին նրանից ու միա-
նալով կուսակցության հիմնական միջուկին, խոտացնում
նրա շարքերը: Յեզրակացություն, — յենթադրելի չե, վոր
ոպպոզիցիայից՝ վորո XIII-րդ համագումարում վոչ մի
պատգամավոր չունեք (մենք համեմատական բնարու-
թյուններ չունենք), բայց անկասկած և, վոր կուսակցու-
թյան մեջ իր կողմնակիցներն ունի, մի շարք բնկերներ
կրթամեծ են ու կմիանան կուսակցության հիմնական կո-
րիզին, ինչպես այդ յեղել է անցյալում:

Ինչպիսի քաղաքականություն պիտի ունենանք այդ
ոպպոզիցիաներնեքի, կամ ավելի ճիշտ ասած, նախկին
ոպպոզիցիաներնեքի նկատմամբ: Նա պիտի լինի գուտ բն-
կերական: Պիտի ամեն տեսակ միջոցներ ձեռք առնվի
հեշտացնելու այդպիսիների անցնելը դեպի կուսակցու-
թյան հիմնական կորիզը և այդ կորիզի հետ համաձայն
տարվող աշխատանքը:

բ) Լենինյան կոչը: Յես կանգ չեմ առնի այն հան-
գամանքի վրա, վոր Լենինյան կոչը, այսինքն մեր կու-
սակցության մեջ բանվորներից 250 հազար նոր անգամ
ընդունելու փաստը ցույց և տալիս մեր կուսակցության
խորը դեմոկրատական լինելը, այն՝ վոր մեր կուսակցու-
թյունը փաստորեն բանվոր դասակարգի ընտրյալ որդանն
է: Այդ տեսակետից Լենինյան կոչի նշանակությունը
հակայական է: Բայց այդ մասին չեյի ուզում խոսել յես
այսօր: Ուզում եյի ձեր ուշադրությունը գրավել այն
փոփոխվող վոգեվորության վրա, վոր Լենինյան կոչի հե-
տեանքով, վերջերս նկատելի է մեր կուսակցության մեջ:
Վոմանք ասում են, վոր ել հեռուն պիտի գնալ, անգամ-
ների թիվը հասցնել մինչև միլյոնի: Մյուսներն ավելի
առաջ են ուզում անցնել, ապացուցելով, վոր լավ կլինեք,
յեթե այդ թիվը յերկու միլյոնի հասնեք: Չեմ կոսկածում,
վոր կլինեն այնպիսիները, վորոնք կցանկանան ավելի ա-
ռաջ անցնել: Դա, բնկերներ, փոփոխվող վոգեվորու-
թյուն է: Աշխարհում ամենամեծ դորաբանակները վոչըն-
չացել են, վորովհետեւ չափազանց են վոգեվորվել, շատ
են դրավել, և տալ չկարողանալով դրավածը մարսել,
քայքայվել են: Ամենամեծ կուսակցությունները կվոչըն-
չանան, յեթե նրանք շատ վոգեվորվեն, չափից ավելին
բռնեն և հետո անկարող լինեն բռնածն ընդգրկել, մարսել:
Ինքներդ դատեցեք: Մեզ մոտ, կուսակցության մեջ քա-
ղաքական անդրադարձությունը հասնում է 60 տոկոսի:
60 տոկոս քաղաքական անդրադարձություն մինչև Լենին-
յան կոչը, իսկ կոչից հետո, վախենում եմ, վոր այդ տո-
կոսը մինչև 80-ի հասնի: Ժամանակը չե՞, բնկերներ, կանգ
առնելու: Ժամանակը չե՞ սահմանափակվել ութհարյուր
հազարով և խիտ ու վորոշ գնել կուսակցության կազմի
վորակային բարելավման, Լենինյան կոչով ընդունվածնե-
րին Լենինիգմի հիմքերի ուսուցման, նրանց գիտակից
Լենինյանականներ դարձնելու հարցերը: Յես կարծում
եմ, վոր ժամանակն է:

դ) Կուսակցական ղեկավարության ղեկավարատեղանկացումը: Լենինյան կոչը մեր կուսակցության խորը ղեկավարատեղանկան լինելն է ցույց տալիս, նրա հիմնական բնութհանրի պրոլետարական կազմությունը, միլիոնավոր անկուսակցական մասսայի անտարակույս հավատը ղեկավար կուսակցությանը: Սակայն այդ ամենը չէ, մեր կուսակցության ղեկավարատեղանկան լինելը ցուցաբերող: Դա ղեկավարատեղանկան մի կողմն է միայն: Մյուս կողմն այն է, վոր ինքը կուսակցական ղեկավարությունը քայլ առ քայլ ղեկավարատեղանկ է: Համագումարում արդեն տավել է, վոր կուսակցական ղեկավարության ծանրության կենտրոնը վերին նեղ շրջանակից և բյուրոյից փոխադրվում է լայն կազմակերպության, տեղական և կենտրոնական կազմակերպությունների պլենումին, ըստ վորում այդ պլենումները լայնացվում և կազմով բարելավվում են: Դուք դիտեք, վոր մեր ղեկավար կազմակերպությունների զարգացման այդ ձգտումը համագումարն ամբողջությամբ խրախուսեց: Ինչ է ցույց տալիս այս ամենը: Այն՝ վոր մեր ղեկավար կազմակերպություններն իրենց գոյության արմատները տարածում են պրոլետարական մասսայի ամենախորքերը: Հետաքրքիր է հետևել մեր կուսակցության կենտրոնական կոմիտեյի այս վեց տարվա զարգացմանը, նրա թվական և սոցիալական նկատագրումով: VII-րդ համագումարին (1918 թ.) մեր ԿԿ-ումը 15 հոգուց էր բաղկացած, վորոնցից բանվոր մեկ հոգի էր (7 տոկոս), իսկ ինտելիգենտներ՝ 14 (93 տոկոս): Այս VII-րդ համագումարին էր: Իսկ այժմ, XIII-րդ համագումարից հետո ԿԿ-ումն ունի 54 անդամ, վորից 29 բանվոր (53 տոկոս) և 25 ինտելիգենտ (47 տոկոս): Սա ակնհայտի փաստ է կուսակցական ղեկավարության ղեկավարացման:

դ) Թեորիան ընդհանրապես յեւ Լենինիզմի պրոպագանդա մասնավորապես: Մեր կուսակցության փտանգավոր պակասություններից մեկը նրա անգամների թեորետիկ մակարդակի անկումն է: Պատճառը

գիտական գործնական աշխատանքն է, վորն այլևս տրամադրություն չի թողնում թեորետիկ աշխատանքներով բզբաղվելու և առաջացնում է մի տեսակ անհոգություն ղեկի թեորետիկ հարցերը՝ յեթե ավելին չասենք: Մի քանի նմուշներ:

Վերջերս լրագրում կարգացի բնկերներից մեկի (կարծեմ բնկ. Կամենսկի) ղեկուցումը XIII-րդ համագումարի մասին, ուր սեով սպիտակի վրա տաված էր, վոր մեր կուսակցության հերթական խնդիրն է, իբր թե «նեպմանական Ռուսաստանը» սոցիալիստական Ռուսաստանի վերածելը: Ըստ վորում, — վորն ամենից վատն է, — այդ տարրինակ լոգունդը վերադրվում է վոչ այլ վոքի, այլ Բրեն՝ Լենինին: Վոչ ավել, վոչ սրակաս: Այնինչ հայտնի է, վոր վոչ մի նման բան չի ասել և չեր էլ կարող ասել Լենինը, քանի վոր, ինչպես հայտնի յե, աշխարհում «նեպմանական» Ռուսաստան չկա: Ծշմարիտ է, Լենինն ասել է «նեպական» Ռուսաստանի մասին: Սակայն այլ է «նեպական» Ռուսաստանը (այսինքն Խորհրդային Ռուսաստանը, վոր գործադրում է նոր սնտեսական քաղաքականությունը) և միանգամայն այլ է «նեպմանական» Ռուսաստանը (այսինքն Ռուսաստան, վորի գլուխ կանգնած են նեպմանները): Հասկանում է արդիոք այդ սկզբունքային տարբերությունն բնկ. Կամենսկը: Անշուշտ հասկանում է: Այդ ղեկըում ինչո՞ւ յե նա արձակել այդ պարրինակ լոգունդը: Թեորիայի խնդիրների, թեորետիկ ճշգրիտ վորոշումների նկատմամբ ունեցած սովորական անհոգությամբ: Այն ինչ, այդ տարրինակ լոգունդը յեթե չուղղվի, ամենայն համալմանականությամբ, կուսակցության մեջ կարող է բազմաթիվ թյուրիմացություններ առաջացնել:

Յեւս մի որինակ: Հաճախ ասում են, վոր մեզ մոտ «կուսակցության դիկտատուրա յե»: Յես, ասում է, կուսակցության դիկտատուրայի կողմնակից եմ: Յիշում եմ, վոր մեր համագումարներից մեկի, կարծեմ XII-րդ հա-

մագուստների փորձումներին մեկում, ի հարկ ե անդգուշու-
թյամբ, այդպիսի արտահայտություն կա: Ըստ յերեւոյ-
թին, ընկերներից փամանք յենթադրում են, փոր մեզ մոտ
կուսակցութեան և փոշ թե գոտակարգի գիտատուրա յե:
Բայց այդ հիմարութեան և, ընկերներ: Յեթե այդ ճշմա-
րիտ և, ապա սխալ և Լենինը, փոր մեզ սովորեցրել և,
թե խորհուրդներն իրականացնում են գիտատուրան, իսկ
կուսակցութեանը ղեկավարում և խովհուրդները: Այն ժա-
մանակ ճիշտ չե Լենինը, փոր խոսում եր պրոլետարիատի
գիտատուրայի և փոշ թե կուսակցութեան գիտատու-
րայի մասին: Յեթե այդ ճիշտ և, այդ գեպում պետք
չեն խորհուրդներ, այն ժամանակ X-րդ համագումարում
Լենինն ի գուր եր խոսում «կուսակցական և խորհրդային
որդանների ստամանների փորձման անհրաժեշտութեան»
մասին: Իսկ ինչպես և ինչո՞ւ և այդ հիմարութեանը կու-
սակցական միջավայրում ներս ընկել: «Կուսակցականու-
թյամբ» տարվելուց, փորն ամենից շատ փաստ և հասցնում
հասկապես ստանց չափերաների կուսակցականութեան,
թեորեաթիկ խնդիրներին նկատմամբ անփույթ լինելուց, լու-
գունդները բաց թողնելուց առաջ նրանց մասին մտածելու սու-
փորութեան շունենալուց, փորովհետեւ բավական և մի ակրն-
թարթ մտածել, բմբունելու համար գոտակարգի գիտա-
տուրան կուսակցական գիտատուրայով փոխելու անհա-
մակերպութեանը: Պետք և ապացուցել, փոր այդ անհա-
մակերպութեանը կարող և կուսակցութեան մեջ շփոթու-
թյուն և խառնիվնթորութեան ստաշացնել:

Կամ յեփս. բոլորին հայտնի և, փոր դիսկուսիայի
ժամանակ մեր կուսակցութեան մի մասը յենթարկվեց
ոպպոզիցիոնների հակակուսակցական՝ լենինիզմի կազմա-
կերպչական հիմքերի դեմ վարած ազիտացիային: Յուրա-
բանչուր բոյլչեիկ, փոր անցել և լենինիզմի թեորիայի
ամենակարճ շկոյան, կհասկանար, փոր ոպպոզիցիոններին
քաբողը լենինիզմի հետ փոշ մի կապ չունի: Բայց և այն-
պես կուսակցութեան մի մասը, ինչպես հայտնի յե, ամի-

ջապես չկարողացավ տեսնել ոպպոզիցիոնների իսկա-
կան դեմքը: Ինչո՞վ բացաղբել այդ: Այդ ել բացաղբում
և դեպի թեորիան ունեցած անփույթ վերաբերմունքիով,
մեր կուսակցութեան անդամների թեորեաթիկ մակարդակի
ցածր լինելով:

Դիսկուսիան հերթական հարց գարձրեց լենինիզմի
ուսումնասիրութեանը: Լենինի մասն այդ հարցն ավելի
սրեց, կուսակցութեան անդամների մեջ ուժեղացնելով
հետաքրքրութեանը դեպի թեորիան: XIII-րդ համագումա-
րը միայն արտացոլեց այդ արամագրութեանը, մի շարք
փորձումներով հաստատելով Լենինիզմի ուսումնասիրութեան
և պրոպագանդայի անհրաժեշտութեանը: Կուսակցութեան
անելիքը կայանում և նրանում, փոր ոգտագործե դեպի
թեորիան մեծացող հետաքրքրութեանը և ամեն միջոց
ձեռք տունե, փորպեսզի վերջապես կուսակցական թեորե-
աթիկ մակարդակը վայել աստիճանին բարձրացնի: Պետք
չե մոռանալ Լենինի խոսքերն այն մասին, փոր ստանց
պարզ և ուղիղ թեորիայի, չի կարող լինել ուղիղ պրոպ-
աթիկ:

ԳԱՎԱՌԱԿԱՆ ԱԾԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ընկերներ, պատահական չե, փոր համագումարի մա-
սին դեկուցումով հատկապես յես յեմ ձեզ մոտ յեկել:
Յես յեկել եմ ձեզ մոտ փոշ միայն այն պատճառով, փոր
գուք ցանկանում եյինք այդ, այլ և, փորովհետեւ գարդաց-
ման տվյալ աստիճանում գալտուն ընդհանրապես և գա-
վառական աշխատանքները մասնավորապես, կազմում են
կուսակցութեան և գյուղացիութեան, քաղաքի և գյուղի
մեջ կարեորագույն ողակը: Իսկ գուք լավ գիտեք, փոր
քաղաքի և գյուղի մեջ մերձեցում հաստատելը ներկայու-
մըս մեր կուսակցական և պետական պրակտիկայի հիմ-
նական հարցն և:

Վերելում ասացի, փոր պետական արդյունաբերու-

թիւնն և գլուղական անտեսութեան մերձեցում հաստատեալն ընթանալու և յերեք գծով. — սպառողական կոոպերացիայի, գլուղատնտեսական կոոպերացիայի և ստորին վարկային կոոպերացիայի գծերով: Ասացի, վոր այդ յերեքը մերձեցման գործի կազմակերպման հիմնական յերակներն են կազմում: Սակայն յերեակայութեան կլինել յենթադրել, վոր մեզ այժմ իսկ կհաջողվի արդյունաբերութեանը գլուղական անտեսութեան հետ կապել անմիջապէս շրջանների միջոցով, առանց հաշվի առնելու դավաւր: Կարիք չկա ապացուցելու, վոր դրա համար մենք վոչ ուժ, վոչ միջոցներ և վոչ ել փորձառութեան ունենք: Այդ պատճառով քաղաքի և գլուղի մեջ հանգուցակետը ֆուլմ և գալաւուր: Վարպետի տմրասնդենք առեւտուրը, բոլորովին ել կարիք չկա վերջին շրջանից իսկ վաճառելի վերջին գլուղանչին: Դրա համար հարկավոր և միայն, վոր գալաւուր դառնա խորհրդային առեւտրի բազա, այն հաշվով, վոր գալաւուր խորհրդային-կոոպերատիվ խանութի շուրջը ստիպւած լինեն մոլորակների նման, ինչպէս արևի շուրջը պատույտ-պատույտ անել բոլոր և ամեն տեսակ խանութպանները: Վարկին տիրապետելու համար բոլորովին կարիք չկա շրջաններն ու գլուղերն այժմ իսկ ծածկել վարկային կոոպերացիայի ցանցով. — բավական և գալաւում հիմնել բազա, վորպէսզի անմիջապէս գլուղացիութեանը հեռանա կուլակից ու վաշխառուից: Յե՛վ այլն և այլն:

Կարճ. — գալաւուն ամենամոտիկ ժամանակում պետք և քաղաքի և գլուղի, պրոլետարիատի և գլուղացիութեան մերձեցումը կազմակերպելու հիմնական բազա դառնա:

Ինչքան շուտ և տեղի ունենալու այդ, կախված և ձեզնից, գալաւու աշխատավոր ընկերներ: Այժմ դուք 300 հոգի եք: Դա մի ամբողջ բանակ և: Ձեզնից և մեր յերկրի գալաւուների ձեր ընկերներից և կախված, վորպէսզի գալաւուր մոտիկ ժամանակներում արդյունաբերութեան և գլուղական անտեսութեան մեջ մերձեցում հաստատուելու մեր

կուսակցական և պետական աշխատանքների համար հանգուցակետ դառնա: Ձե՛մ կասկածում, վոր գալաւուական աշխատավորները կկատարեն դեպի կուսակցութեանն ու յերկիրն ունեցած իրենց պարտականութեանները:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
1. Արտաքին գործեր	4
2. Մերձեցման հարցեր	9
3. Աշխատավորական մասսայի դատախարական յեզ վերա- դատախարական հարցեր	17
4. Կուսակցություն	22
5. Գաղափարական աշխատավորների անկիթքների մասին	29

